

Entrevista a Justino Piaguage, president de la Nació Siekopai

Montse Barba

Comunicació EntrePobles

“S’aconsegueixen petites victòries per a exigir que es respecti la Amazonia, però continua vigent la mentalitat extractivista”

Justino Piaguage (Sant Pau de Katëtsiaya, l'Equador, 1977) és el líder dels Siekopai, una comunitat originària que habita les terres de Pë'këya, també conegudes com Lagartococha, a la frontera entre l'Equador i el Perú.

El seu poble defensa davant l'Estat equatorià el dret a habitar la seva "llar ancestral", un territori del que van ser expulsats els seus avantpassats en 1941, després de la guerra entre els dos països. Mentrestant, han articulat les seves pròpies maneres de defensar-se davant l'extractivisme i la imposició cultural i educativa des de Quito. Aspiren a la seva pròpia sobirania territorial i comercial, on les dones tenen cada vegada més veu i representació.

Piaguage va visitar Barcelona a la fi d'abril, en el marc del projecte *Ciutats Defensores de Drets Humans*. No era la primera vegada que viatjava a la capital catalana, ja que és un dels portaveus més actius en el cas contra Chevron-Texaco. La petrolera estatunidenca va ser sentenciada a pagar més de nou mil milions de dòlars i reparar la zona afectada per la seva activitat a les províncies d'Orellana i Sucumbios entre 1964 i 1992. La sentència mai es va executar després de les apel·lacions de la multinacional, que va aconseguir que un tribunal d'arbitratge de La Haia li donés la raó, mitjançant el Mecanisme de Solució de Controvèrsies dels Inversors Estats (ISDS).

Què els ha portat a demandar l'Equador davant la Corte Interamericana de Derechos Humanos (Corte IDH) pel Cas Chevron?

Des de 2018, quan es va ratificar la sentència definitiva en la Corte Constitucional equatoriana, hem buscat la seva execució en diversos països. Al Canadà, l'Argentina, el Brasil... També vam pensar en iniciar un procés aquí a Europa, però lamentablement no va ser possible. Tenim uns recursos econòmics limitats i el tema no va transcendir prou davant l'opinió pública.

I al nostre país, el canvi de govern a l'Equador ens va afeblir, ja que va assumir la presidència Lenin Moreno, que va començar a buscar finançament del Fons Monetari Internacional. Òbviament, Chevron tenia molta influència allí i es va proposar anul·lar costès

el que costés una sentència que era ferma a l'Equador. Van intentar fer-ho des de l'Assemblea Constituyente i vam aconseguir parar-ho, però l'empresa va continuar pledejant fins que l'Estat equatorià va ser enjudiciat per temes d'acords comercials que van acabar vinculats al nostre cas. I van aconseguir que un tribunal de La Haia fallés al seu favor, davant la inacció de l'Estat equatorià, que no es va defensar adequadament, i que, a més, se'ls hi pagui per suposats danys d'imatge.

Hem analitzat tot l'ocorregut i després d'un llarg procés de reflexió interna i una anàlisi jurídica, a l'abril d'enguany hem pres la decisió de demandar l'Estat equatorià davant la Corte IDH perquè l'Equador no està protegint els drets de les comunitats indígenes, està permetent amb total impunitat que una empresa transnacional no reconegui ni restauri la Amazonia, ni assumeixi les conseqüències en la salut de la seva població ni compensi els danys culturals que ha suposat l'activitat de Chevron.

En quin moment es troba la demanda?

Estem pendents del procés d'admissibilitat i que es cridi a Audiència, depenem de la Corte IDH. Som optimistes. Experts que han estat vinculats amb la Corte IDH creuen que el nostre cas sí que amerita ser atès per tota la inacció i la responsabilitat de l'Estat de no protegir els drets que continua vulnerant Chevron i que afecten els pobles originaris.

I continuem difonent i pressionant amb accions com el Dia Anti Chevron (el passat 5 de juny, Dia del Medi ambient) per a fer consciència social que per molt que diguin que la Amazonia ha estat sanejada i restaurada, continuem vivint en aquesta tragèdia. L'últim informe de l'ONG Clínica Ambiental reporta que hi ha gran quantitat de malalties de càncer, la majoria dones, com a part dels efectes de l'activitat petrolera que pateixen els pobles amazònics.

A part del petroli, quines són les altres activitats extractives que afecten la seva comunitat?

Actualment, al costat del petroli i el monocultiu de la palma, és l'activitat de les empreses xineses amb la mineria (coure, liti, or). L'Estat equatorià segueix avui amb aquesta visió extractivista.

UDAPT

El Govern pretenia incrementar de 500.000 a 1 milió de barrils de petroli diaris i accelerar l'extracció minera, i el poble indígena es va aixecar per a derogar dos decrets que finalment es van parar, però continua latent el tema de les concessions mineres.

Sempre hem d'estar a la defensiva, resistint, perquè la forma en què es veu la Amazonia no ha canviat. Es considera que amaga un tresor i que cal explotar-la i escórrer-la, no s'entén que la pulsio de la Amazonia és una altra, ni a nivell local ni a nivell mundial. Però amb lluita i sacrifici s'aconsegueixen les victòries. La del Sinangoe, per exemple, en la capçalera del rio Aguarico, on s'havien otorgat 22.000 hectàrees a una empresa minera. Volien explotar l'or, el coure i la mineria sense fer cap consulta als pobladors, de nacionalitat A'í i Kofan. Vam aconseguir que els jutges de la Corte Constitucional vinguessin al territori per a comprovar el que estava passant, i es va aturar. El mateix va passar amb el cas Borani i el petroli. Es va exigir una consulta prèvia, lliure i informada. S'aconsegueixen petites victòries que sumen per a exigir que es respecti la Amazonia, però continua vigent la mentalitat extractivista.

“Sense una educació que faci sentir als i les joves orgullosos de la nostra cultura i la nostra manera de pensar, estem perduts.”

Com es defensa la seva comunitat?

Estem en una situació d'amenaça, en un territori amb totes les pressions de l'activitat petrolera, del monocultiu de la palma, de les activitats dels nostres veïns colons... Veiem diàriament com a través de les carreteres obertes per l'empresa del monocultiu de la palma entren a caçar i pescar. Per a demostrar-ho, els nostres joves estan començant a aprendre a utilitzar drons, càmeres parany, els GPS... Solament en sis mesos continus de 2019, vam detectar 377 caçadors. Per això, vam començar a crear un equip de monitoratge que està actuant i que també detecta com s'expandeix la invasió al nostre territori i les desforestacions.

Com veu el futur de la comunitat siekopai?

A una assemblea, els i les joves van decidir exercir el dret a l'autodeterminació i vam iniciar un procés intern de notificacions i comunicacions. Vam intentar reunir-nos amb l'autoritat estatal, però ells es van negar. Allò va generar molt d'impacte, va ser dir clarament: “Respectin el nostre territori, som aquí”.

“El jovent inicialment es resistia a l'educació pròpia, deien que era regressiva, però els hi dèiem “és per a tenir les arrels i els peus ben posats”.

Hem creat les nostres pròpies normes si es troben caçadors al nostre territori i impartim justícia a través d'audiències comunitàries. Començarem també campanyes de concientització, delimitant una àrea de 10.000 hectàrees com a àrea intangible on estem registrant quin tipus de biodiversitat tenim. Els més adults, els avis, caminen

amb el jovent, i els hi van dient “aquesta petjada, aquest so que emet és de tal animal”, perquè el jovent ja no són caçadors, ja no tenen aquest vincle amb la naturalesa. La idea és tenir un document que reculli el que tenim i on estan els animals que hem identificat.

Com aconseguixen que el jovent es mantinguin en la comunitat?

A més d'implicar-se amb la tecnologia, estem organitzant una educació pròpia perquè sense una educació que faci sentir als joves orgullosos de la nostra cultura i la nostra manera de pensar, estem perduts.

La nostra intenció és construir la malla curricular, que fins ara no ha estat pensada en funció dels nostres interessos sinó dels d'uns altres. El professorat deia que havien de complir un horari que no era el més adequat per a nosaltres. Una educació que inclogui un espai de diàleg intergeneracional, que ja existia, en el qual els fills i nets escoltaven els seus majors i aprenien de somnis, cultius, astrologia, ... Si les nostres filles tenen una educació que els permeti ser conscients del que significa ser Siekopai continuarem existint, sinó ens extingirem culturalment, per molt que jo em posi les meves vestimentes i el meu collaret. 🙌

